

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí konanom 25. októbra 2011 v Bratislave, v senáte zloženom z predsedu JUDr. Petra Krajčoviča a sudcov JUDr. Ing. Antona Jakubíka a JUDr. Libora Duľu v trestnej veci proti obvinenému **J. K.**, pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a/, písm. b/, písm. e/, ods. 2 písm. d/ Tr. zák. s poukazom na § 138 písm. b/ Tr. zák., o dovolaní obvineného J. K. proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 2. februára 2011, sp. zn. 3To/96/2010, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 382 písm. c/ Tr. por. dovolanie obvineného J. K. sa **o d m i e t a**.

O d ô v o d n e n i e

Rozsudkom Okresného súdu Trenčín z 23. marca 2010, sp. zn. 8T/122/2009, bol obvinený J. K. uznaný vinným zo spáchania zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a/, písm. b/, písm. e/, ods. 2 písm. d/ Tr. zák. s poukazom na § 138 písm. b/ Tr. zák., na tom skutkovom základe, že

X. v čase o 8.00 hod. sa v rodinnom dome Č. na ulici M. v D. vyhrážal fyzicky likvidáciou svojej manželke M. K., pričom ju chytil za vlasy a trhal jej ich, búchal jej hlavu o stenu, potom ju oboma rukami chytil v oblasti krku, stlačil a to za súčasného vulgárneho nadávania M. K., udierania otvorenou dlaňou po vrchnej časti tela a vyhrážania sa jej, že ju zabije a v nepravidelných časových intervaloch od presne nezistenej doby v roku 1991 do X. v mieste trvalého bydliska v D. na ulici M. 698/13 bezdôvodne fyzicky a slovne vulgárne napádal svoju manželku M. K., a to údermi najmä po hlave a horných častiach tela, neustále jej bránil v stretávaní sa s rodinou a známymi, vulgárne jej nadával, bránil v užívaní spoločného majetku a v zabezpečovaní si osobnej hygieny vypínaním kúrenia a vody v rodinnom dome, následkom čoho začala M. K. trpieť syndrómom týranej ženy.

Za to mu bol uložený podľa § 208 ods. 2 Tr. zák. s použitím § 38 ods. 2, ods. 3, ods. 8 Tr. zák. s prihliadnutím k § 36 písm. j/ Tr. zák. trest odňatia slobody v trvaní 7 rokov, na výkon ktorého bol podľa § 48 ods. 2 písm. a/ Tr. zák. zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom stráženia.

Proti tomuto rozsudku v zákonnej lehote podal odvolanie obvinený J. K., ktoré sám a neskôr aj prostredníctvom svojho obhajcu zdôvodnil.

Krajský súd v Trenčíne ako súd odvolací rozsudkom z 2. februára 2011, sp. zn. 3To/96/2010 podľa § 321 ods. 1 písm. e/, ods. 3 Tr. por. zrušil napadnutý rozsudok vo výroku o treste odňatia slobody a spôsobe jeho výkonu a podľa § 322 ods. 3 Tr. por. sám vo veci rozhodol tak, že obvineného J. K. odsúdil podľa § 208 ods. 2 Tr. zák. s použitím § 36 písm. j/, § 38 ods. 2, ods. 3 a § 39 ods. 1 Tr. zák. na trest odňatia slobody vo výmere 3 roky a 6 mesiacov a podľa § 48 ods. 2 písm. a/ Tr. zák. ho na výkon trestu odňatia slobody zaradil do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom stráženia.

Proti tomuto rozhodnutiu krajského súdu podal obvinený prostredníctvom svojho obhajcu 5. augusta 2011 dovolanie. V jeho odôvodnení uviedol ako dovolacie dôvody uvedené v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c/ a písm. i/ Tr. por., z ktorých prvý predpokladá, že bolo zásadným spôsobom porušené právo na obhajobu a druhý, že rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia, pričom neskôr pridal aj dôvod v zmysle § 374 ods. 3 Tr. por.

Dovolateľ tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj rozhodnutie prvostupňového súdu nie je správne a zákonné. Pokiaľ ide o nezákonnosť rozhodnutia a postupu okresného súdu, túto videl v tom, že mu bolo odopreté právo na obhajobu a to z dôvodu, že napriek jeho zjavnej nespôsobilosti (vzhľadom na vek, postavenie a zdravotný stav) mu nebol ustanovený obhajca, hoci mu hrozil vysoký trest (7-15 rokov), čím nemalo byť riadne realizované právo obvineného na obhajobu, ako aj v tom, že v dôsledku nespôsobilosti sa obhajovať a navrhovať tak aj vykonanie potrebných dôkazov, neboli vykonané mnohé dôležité dôkazy.

Pokiaľ ide o nezákonnosť rozhodnutia a postupu odvolacieho súdu, túto dovolateľ videl v tom, že tento neprihliadol na jeho námietky uvedené v jeho odvolaní a rozsudok súdu prvého stupňa tak nezrušil a vec mu nevrátil na nové konanie a rozhodnutie.

K prvému z uplatnených dovolacích dôvodov v zmysle § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. dodal, že súdu prvého stupňa muselo byť z postupu pri kladení otázok vypočúvaným svedkom a znalcom, pri vyjadrovaní sa k vykonaným dôkazom ako aj pri podávaní návrhov na vykonanie ďalšieho dokazovania zrejme, že nie je schopný sa sám riadne a kvalifikovane obhajovať. Preto mu mal byť už v konaní pred súdom ustanovený obhajca podľa § 37 ods. 2 Tr. por. Nutnosť a potreba obhajoby mala byť znásobená hrozbou dlhotrvajúceho nepodmienečného trestu odňatia slobody. Obvinený poukázal na to, že pre zlé formulovanie otázok vypočúvaným osobám bol potrestaný súdom prvého stupňa uložením poriadkovej pokuty vo výške 50 Eur. Podľa jeho názoru dôsledkom porušenia tohto základného práva obvineného na obhajobu bolo to, že nebol riadne a náležite zistený skutkový stav veci v rozsahu potrebnom na riadne rozhodnutie o podanej obžalobe.

Druhý uplatnený dovolací dôvod obvinený odvodil z porušeného práva na obhajobu tak, že nebolo vykonané dokazovanie v rozsahu potrebnom na riadne právne posúdenie skutku. Nesprávne a neúplné zistenie skutkového stavu veci potom viedlo k nesprávnej právnej kvalifikácii konania obvineného. Poukázal na potrebu vykonania znaleckého dokazovania ohľadom poranení poškodenej vyplývajúcich z jej zdravotnej dokumentácie a jej duševného stavu, potrebu oboznámiť podstatné skutočnosti z pripojených spisov týkajúcich sa rozvodových konaní s prvou i druhou manželkou, ako aj potrebu vypočutia svedkyne MUDr. M. V., ktorá ošetrovala poškodenú X.. Zdôraznil, že bolo potrebné doplniť dokazovanie výsluchom ďalších svedkov, ktorých sám bez obhajcu na súde prvého stupňa nenavrhol, a to MUDr. L. H. (lekárky poškodenej v rokoch 1991 – 1998), MUDr. H. K. (psychiatricky, ktorá mala pod lekársym dohľadom deti obvineného po rozvode jeho prvého manželstva), J. Š., V. M., J. M., J. P. a R. J. (bývalí spolupracovníci obvineného), P. V., M. D. a akad. mal. K. A..

Z uvedených dôvodov obvinený navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 386 ods. 1, ods. 2 Tr. por. vyslovil rozsudkom porušenie zákona v neprospech obvineného, a to najmä v čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 6 ods. 3 písm. c/ Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v § 34 ods. 1, ods. 3 a ods. 4 Tr. por., v § 37 ods. 2 Tr. por. a v § 40 ods. 1 Tr. por. a súčasne zrušil napadnutý rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 2. februára 2011, sp. zn. 3To/96/2010 a zároveň jemu predchádzajúci rozsudok Okresného súdu Trenčín z 23. marca 2010, sp. zn. 8T/122/2009 v celom rozsahu a podľa § 388 ods. 1 Tr. por. prikázal Okresnému súdu Trenčín,

aby ju v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol. Zároveň obvinený žiadal, aby dovolací súd v zmysle § 380 ods. 4 Tr. por. rozhodol o prerušení výkonu nepodmienečného trestu odňatia slobody.

K dovolaniu obvineného sa vyjadrila poškodená M. K., ktorá navrhla toto ako nedôvodné zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) predovšetkým skúmal, či podané dovolanie spĺňa všetky obsahové a formálne náležitosti, či je podané oprávnenou osobou a či je prípustné. Dovoláním bol napadnutý právoplatný rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 2. februára 2011, sp. zn. 3To/96/2010, ako súdu odvolacieho, ktorým súd podľa § 321 ods. 1 písm. e/, ods. 3 Tr. por. zrušil napadnutý rozsudok vo výroku o treste odňatia slobody a spôsobe jeho výkonu a podľa § 322 ods. 3 Tr. por. sám vo veci rozhodol tak, že obvineného J. K. odsúdil podľa § 208 ods. 2 Tr. zák. s použitím § 36 písm. j/, § 38 ods. 2, ods. 3 a § 39 ods. 1 Tr. zák. na trest odňatia slobody vo výmere 3 roky a 6 mesiacov a podľa § 48 ods. 2 písm. a/ Tr. zák. ho na výkon trestu odňatia slobody zaradil do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom stráženia. Proti takémuto rozhodnutiu je dovolanie prípustné podľa § 368 ods. 1, ods. 2 písm. h/ Tr. por. Dovolanie bolo taktiež podané prostredníctvom obhajcu, čím bola splnená aj podmienka jeho podania oprávnenou osobou podľa § 369 ods. 2 písm. b/ Tr. por. a § 373 Tr. por. Bolo podané včas a na zákonom určenom mieste (§ 370 Tr. por.), po vyčerpaní riadneho opravného prostriedku (§ 372 ods. 1 Tr. por.) a označuje chyby konania a dôvod odvolania (§ 374 Tr. por.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ďalej na neverejnom zasadnutí podľa § 381 Tr. por. zistil, že dovolanie podané obvineným J. K. nie je dôvodné (chyby vytýkané v dovolaní nepredstavujú naplnenie žiadneho dovolacieho dôvodu), a preto ho podľa § 382 písm. c/ Tr. por. odmietol.

V prvom rade je potrebné uviesť, že argumenty obvineného stoja mimo uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por., pretože dovolacím dôvodom v tomto prípade môže byť len skutočnosť, že rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia, pričom však správnosť a úplnosť zisteného skutku dovolací súd nemôže skúmať a meniť. V rámci takto vymedzeného dovolacieho dôvodu je možné účinne namietať právne vady,

ale nie je možné účinne namietať vady skutkové, t.j. nie je prípustné namietať, že skutok tak ako bol zistený súdmi prvého a druhého stupňa, bol zistený nesprávne a neúplne.

Dovolacie námietky obvineného sa v tomto smere nedotýkali právneho posúdenia zisteného skutku, ale naopak spochybňovali skutkové závery súdov prvého a druhého stupňa (... „Nesprávne a neúplné zistenie skutkového stavu veci totiž viedlo k nesprávnej právnej kvalifikácii konania odsúdeného.“ ...), čo nezodpovedá dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por.

V prípade právneho posúdenia zisteného skutku Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že súdy správne právne kvalifikovali konanie obvineného ako zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a/, písm. b/, písm. e/, ods. 2 písm. d/ Tr. zák. s poukazom na § 138 písm. b/ Tr. zák.

Dovolací súd ďalej skúmal naplnenie dovolacieho dôvodu uvedeného v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. (v súlade s § 371 ods. 3 Tr. por.), t.j., že zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Tento dovolací dôvod obvinený postavil najmä na skutočnosti, že súd prvého stupňa mu neustanovil obhajcu podľa § 37 ods. 2 Tr. por. Podľa tohto ustanovenia obvinený musí mať obhajcu aj vtedy, ak to považuje súd a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt za nevyhnutné najmä preto, že majú pochybnosť o spôsobilosti obvineného náležite sa obhajovať. K tomu dovolací súd uvádza nasledovné:

Pochybnosti o spôsobilosti náležite sa obhajovať môžu vzniknúť napr. u obvineného, u ktorého jeho duševný stav vyvoláva takéto pochybnosti, u obvineného, ktorý je sluchovo postihnutý, nemý, nevidiaci, s vadou reči zabraňujúcou mu náležite sa vyjadrovať alebo u obvineného, ktorý nevie čítať alebo písať. Takýmto dôvodom môže byť aj skutkovo alebo právne zložitý prípad.

Po preštudovaní spisového materiálu vrátane preskúmania priebehu hlavných pojednávaní zaznamenaných na CD nosiči, najvyšší súd dospel k jednoznačnému záveru, že právo na obhajobu neustanovením obhajcu obvinenému podľa § 37 ods. 2 Tr. por. porušené nebolo, pretože žiaden dôvod pre takýto postup nezistil.

Nemožno súhlasiť s tvrdením obvineného, že „nie je schopný sa sám riadne a kvalifikovane obhajovať“. Aj zo znaleckého posudku z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria jasne vyplýva, že obvinený netrpí duševnou poruchou v pravom slova zmysle, t.j. psychózou a ani choromyseľnosťou (č.l. 102).

Pokiaľ obvinený argumentuje vysokým vekom a jeho zdravotným stavom, tak tieto skutočnosti bez ďalšieho nemôžu zakladať povinnosť súdu ustanoviť obvinenému obhajcu. Tieto skutočnosti môžu byť dôvodom pre mimoriadne zníženie trestu. Napokon i odvolací súd tieto uznal ako dôvody, pre ktoré je potrebné v tomto prípade aplikovať § 39 ods. 1 Tr. zák.

Tiež tvrdenia obvineného, že súdom bol potrestaný uložením poriadkovej pokuty preto, že opakovane zle formuloval otázku vypočúvaným osobám, nezodpovedajú skutočnosti. Obvinený bol sudcom riadne poučený ako klásť otázky ako aj o možnosti uloženia poriadkovej pokuty v prípade rušenia konania.

K ďalšej námietke obvineného možno uviesť, že len zo skutočnosti, že obvinenému hrozí vysoký trest odňatia slobody, nemožno vyvodzovať povinnosť súdu ustanoviť obvinenému obhajcu podľa § 37 ods. 2 Tr. por. Navyše nič mu nebránilo, aby si obhajcu zvolil sám, tak ako to napokon učinil v odvolacom súdnom konaní.

Ďalej obvinený v rámci porušenia práva na obhajobu argumentuje, že neboli vykonané mnohé dôležité dôkazy (konkretizované vyššie).

V tejto súvislosti treba uviesť, že právo na obhajobu treba chápať ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva.

Ak obvinený v rámci tohto práva navrhoval dôkazy, potom povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní a súdu bolo zaoberať sa každým takýmto návrhom a najneskôr pred meritórnym rozhodnutím o návrhu rozhodnúť (vyhovieť alebo ho odmietnuť podľa § 208 Tr. por., príp. rozhodnúť, že sa ďalšie dôkazy vykonávať nebudú podľa § 274 ods. 1 Tr. por.).

Z predloženého spisového materiálu vyplýva, že prvostupňový súd sa s jednotlivými dôkaznými návrhmi obvineného riadne vysporiadal.

Obvinený namieta, že nebol vypočutý svedok V. M., avšak zo zápisnice o hlavnom pojednávaní z 9. februára 2010 vyplýva, že tento svedok bol vypočutý (č.l. 219). Ďalej namieta, že ani svedok akad. mal. K. A.. (v dovolaní nesprávne uvedené priezvisko „K. A.“) vypočutý nebol, pričom sám obvinený na hlavnom pojednávaní konanom 9. februára 2010 o 8.30 hod. na Okresnom súde Trenčín uviedol, že vzhľadom k oboznámenému ospravedlneniu svedka K. A. nenavrhuje už jeho výsluch na hlavnom pojednávaní (č.l. 219). Pokiaľ ide o ďalšiu nevypočutú svedkyňu M. D., treba uviesť, že opäť to bol obvinený, ktorý na hlavnom pojednávaní konanom 23. marca 2010 o 8.30 hod. na Okresnom súde Trenčín uviedol, že netrvá na vypočutí svedkyne M. D. na hlavnom pojednávaní vzhľadom k jej zdravotnému stavu a ďalším vykonaným dôkazom (č.l. 281).

Pokiaľ ide o ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania, najvyšší súd poukazuje opäť na zápisnicu o hlavnom pojednávaní z 23. marca 2010, keď obvinený po tom, ako súd rozhodol podľa § 272 ods. 3 Tr. por. tak, že dôkaz výsluchom svedkyne J. C. a pribráním znalca z odboru zdravotníctvo odmieta (čo riadne zdôvodnil aj vo svojom rozsudku, č.l. 8), uviedol, že nemá návrhy na doplnenie dokazovania (č.l. 282).

Za takejto situácie potom je potrebné konštatovať, že ani tento dovolací dôvod naplnený nebol. Za porušenie práva na obhajobu totiž nemožno považovať obsah a rozsah vlastnej úvahy orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu o voľbe použitých dôkazných prostriedkov pri plnení povinnosti podľa § 2 ods. 10, ods. 11 Tr. por. ako aj ich vlastné hodnotenie dôkazov podľa § 2 ods. 12 Tr. por. Súd sám rozhoduje o vykonaní dôkazov, ktoré zabezpečia náležité zistenie skutkového stavu veci bez dôvodných pochybností tak, aby bolo možné vo veci spravodlivo rozhodnúť. Preto nesúhlas obvineného s rozsahom vykonaného dokazovania a jeho hodnotením, nemôže zakladať žiaden dovolací dôvod.

Pre úplnosť sa žiada ešte poznamenať, že ak by aj išlo o porušenie práva na obhajobu, bolo by potrebné skúmať, či toto právo bolo porušené zásadným spôsobom (či by porušenie práva na obhajobu mohlo vyvolať odlišné rozhodnutie o vine obvineného). Keďže ako už bolo vyššie konštatované, v tomto prípade porušenie práva na obhajobu nebolo zistené, potom neprichádza do úvahy ani skúmanie rozsahu porušenia tohto práva.

Z uvedených dôvodov potom najvyšší súd musel po prejednaní veci na neverejnom zasadnutí dovoliť obvineného J. K. odmietnuť podľa § 382 písm. c/ Tr. por., keďže je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 25. októbra 2011

**JUDr. Peter K r a j č o v i č, v. r.
predseda senátu**

Za správnosť vyhotovenia: Libuša Jánošíková